

DEO OPTIMO MAX.

UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS manè discutienda, in Scholis Medicorum, die Mercurii vigesimâ-quartâ mensis Martii, anno Domini M. DCC. LI.

M. JOSEPHO-MARIA-FRANCISCO DE LA SONE, Regiæ Scientiarum Academiæ Socio, Doctore Medico, Præside.

An Tabacum lentum sit homini venenum?

I.

SILETE tandem Jactatores tabaci; nec jam tantis excipite plausibus hanc pestem Americanam. Quid tantùm juvat stygium hunc pulverem totis haurire naribus? Noscite tabacum, malum noscite & dedecus vestrum. Herba fuit diù solis maleficis nota, cujus vaporibus lymphati credulas Barbarorum mentes fatuis deludebant vaticiniis; (a) & hæc erat apud Indos Buhitorum ars magica. Paulò post evasit usus crebrior, & in auxi-

(a) Vid. Nicol. Monard. in simpl. med. histor.

(a) Vid. Misocapnum Jacob. sext. mag. Britann. Reg.

lium vocatus ab innumeris luis venereæ victimis, (a) quæ ad medullam usque ossium dilaniatæ dulci hâc gaudebant ebrietate, quâ veluti incantamento per tempus dolores sopiebantur, sæviores mox exsuscitandi: & hæc usûs tabaci prima fons & origo; dein placuit adeò, ut mensarum inter delicias vocatum, ultimum dissolutionis condimentum Indis venerit. Orbem nostrum latuit fanaticus ille ritus usquè dum primi intulerint, victores Americæ, Hispani, qui semen plantæ ab indigenis *Picielt* dictæ in patriam asportarunt ab Insulâ Tabacco, undè ipsi tabacum dixerunt: sic facta Hispania tabaci seminium ex quo brevì per totam terram disseminatum est; nec celeriter minùs increbuit ubiquè usus. Periculum fecere primi aliquot Nautæ Hispanici, qui Indorum more tentarunt fumigationem; & hæc ansa fuit cæteris idem tentandi. Jam probatur ab Hispanis mos iste barbarus, huic favent Angli, applaudunt cæteri maris incolæ. Nautas tantus urit amor tabaci, ut suus nulli tubulus deficiat. Mox invidet miles castrensis; hinc ad invicem fumant castraque navesque. Sed quid tum? Incredibile dictu: varii orbis populi, imò populorum primates sicut & plebei, pauperes & dites, senes & juvenes omnes tandem, exceptis tum fœminis, ad ritum componuntur, &, ut ait Seneca, pecorum more sequuntur antecedentium gregem, pergentes non quà eundum, sed quâ itur. Sic communis tunc omnibus evasit tabaci usus, variis tamen varius. Alii enim & plurimi per tubulos primò arundineos, deindè verò coctiles, quæ Anglos manet inventi gloria, fumum hauriebant. Alii autem masticare, quidam in pulverem reductum per nares attrahere cœperunt; postremus is est modus qui ad nos usque præsertim invaluit: nec tanto unquam viguit favore. Mirum quid; fœminæ ipsæ quæ usum tabaci quondam horrebant adeò & execrabantur, ut ritum vocarent castrensem dissolutum & infamem, indesinenter laudant hodiè & excolunt: sic mores sunt quæ priùs fuerant vitia: tanta est hominum dementia, ut boni apud eos locum teneat error multorum; adductæ in consuetudinem voluptati indulgent, ignari quòd vim habeat deleteriam quâ fluidæ corporis partes simul ac solidæ inficiuntur, quantisque hæc erit voluptas empta doloribus.

I I.

MELIUS nunquàm cujuslibet mixti noscitur vis & energia, quàm cùm sedulò attenditur & ad ipsius naturam, & ad effectus indè consequentes. Hâc methodo noscitur, ut aiunt, & à priori & à posteriori. Jam verò si arte chimicâ perpendatur natura tabaci, hanc salibus acerrimis, & sulphure multo constare potissimùm palàm est; si ad effectus vertatur animus, omnia caustici phænomena observare est: exteriùs enim ulceri sordido applicetur tabaci succus, comburens statim & veluti comedens carnes ulceris molliores, dum simul vi quâdam igneâ fibras incendit robustiores, atque revocat ad motum, caustici & claræ quidem satis notæ vicem gerit. Quibus invictè demonstratur vim inesse tabaco acerrimam, causticum æmulantem, quamque tàm in fluida quàm in solida deleteriam propugnamus. Et primò quidem toties depravantur humores nostri, quoties integrantes eorum particulæ propriam illis naturalemque formam præstare nequeunt. Gelatinosæ, v. g. particulæ si incidantur nimis atque jugiter dissolvantur, fieri jam non potest ut amicam ineant inter se unionem, ex quâ exurgit forma huic humori à naturâ præscripta; tuncque depravatus dicitur humor corporis gelatinosus. Idem de cæteris dicendum humoribus. Si quid autem valet partes humorum integrantes incidere nimis, dissolvere, & à naturali formâ removere, imprimis sanè causticum, si his unquam admisceatur. Ergò jugiter infestari debent

humores noſtri deleteriâ vi tabaci, cùm cauſtica ipſius tinctura diù noctùque in naribus & in ore ipſo extracta, nam frequentiùs per ora expuitur, fluxu perenni in ventriculum delabatur, omnibus hìc miſceatur fluidis, & exindè vias una petat circulatorias.

2°. Quæ cùm ita ſit fluidorum labes, incolumia perſtare non poſſunt ipſamet ſolida; prout enim rubigine ferrum, ſic ab hâc acredine generali fibras omnes mordicari, mille in punctis effodi, ſenſimque dilacerari neceſſum; eadem enim interiora occupat peſtis, quæ membranam veluti comburit pituitariam, papillas vorat nerveas, tuſſeſque excitat violentiſſimas, ſi fortè per rimulam glotidis pulveris miaſmata unà cum aëre in pulmonum penetralia irrepſerint; quod quoties accidit, tot indè ulcerum principia: malum quidem in principio leve, quoniam verò diù ſæpè noctùque fovetur cauſa, immane tandem creſcit & ingens, ſolâ morte tollendum. Tum accuſant temperamentum; verùm dedit hæc contagio labem. Quot narrat Hofmannus (a) crudeli hoc veneno raptos?

(a) Vid. Hofman. lib 2. de medicamentis officinal. cap. CXI. p. 320.

Præterea nec ipſi remanent intacti nervi; dum enim in naribus aſſiduè convelluntur præſentiâ tabaci ac roduntur radices extremæ olfactorii nervi, certiſſimè per conſenſum in ſpaſmum indeſinenter cogitur univerſum ſyſtema nervoſum; in quo quidem ſtatu violento robur, & energiam acquirere impotens, tonum amittere neceſſe eſt: hinc nervorum debilitas ſimul, & ſenſibilitas innumeris anſam morbis mox datura. Patet ergò quàm deleterium fluidis æquè ac ſolidis corporis partibus tabacum veniat; undè dicendum toxicum.

I I I.

VENENUM dicitur, quidquid per ſe naturæ noſtræ contrarium eſt: quâ latâ veneni definitione hæc omnia comprehenduntur quæ vi quâdam deleteriâ, ut dicit *Boerhaavius*, citiùs vel ocyùs necem inferre valent; ſivè agant in corpus per formam ſpecificam, quod diſtingunt multi, ſivè per elementarem complexionem. Venena autem alia ſunt acuta & ſubitò necant; alia abſumunt miſeros langoribus, &, ut aiunt, per accidens, nec inſequitur mors niſi claudo pede, hæcque vocari ſolent lenta venena: illa inter numerandum *picielt*, ſive tabacum; ſævior eò tortor, quò lentiùs agit. Nec ultimum ſuâ vi deleteriâ ſibi vindicat locum. Quot morti portas aperit! Jam ſequitur tabes, tuſſis frequens, pectoris hydrops, phtyſis pulmonaris, artuum tremor, & affectuum ſpaſmodicorum cohors. Hinc vertiginoſa juventus, morboſa virilis ætas, rara aut imbecillis ſenectus.

Ut autem de venenoſâ tabaci qualitate nè vel minimus ſit dubio locus, inquiramus ſigna aſſumptum venenum indicantia: primò adeſt, inquit *Ardoynus*, (b) corporis anguſtia, ſtomachi paſſio, vomitus, vel ad ipſum inclinatio præcipuè inconſueta: deindè verò ſi vis eſt calida, accedunt vertigines; oculorum rubedo, paſſio; motus convulſivi; & ſyncope. Jam verò nonne & iiſdem ſtipatur ſymptomatibus tabacum, quoties virgineum adhuc naſum primâ vice inquinat. Quot ſternutationes? Quot inconſuetæ nauſeæ, imò vomitus enormes? Quæ nova menti caligo inducitur? Rubeſcunt oculi, & patiuntur adeo, ut ferè tota in his aboleatur functio; vertiginum invadit cohors; ſtupeſcunt ſenſus; generalis imminet lipothimia; preſens adeſt ſincope; jamque ſemianimum corpus jacet. Ergò & ſignis calidum venenum confirmatur tabacum.

(a) Vid Ardoyn. de venenis, cap. III.

I V.

QUIDAM fatebimur tabaci uſum impunè tentarunt; ſic & impunè uſa napello puella hæc perſica, quæ tactu, ore, & halitu venenum exhalans ſuos omnes amaſios interimebat. Certiſſima verò, licet lenta, pœna

fcelestam hanc manet temeritatem. Hanc fanè venenofam vim tabaci jam diu noverat Michael Fæderowitz Mofcoviæ Princeps, (a) qui quemcumque tabaci ufum in omni ditionis fuæ loco prohibuit, lege anno 1634, in tabacarios omnes promulgatâ quâ fuftigatione primò, bifidâ dein alarum nafi fectione debebant affici. Regnante apud Turcas Amuratho IV. (b) per feptem & decem annos capitale fuit uti tabaco: eadem circa tempora quibus omnia polluebat loca tabacofa lues, utentes tabaco labiorum fimul & nafi abcifione mulctari, vendulos verò unà cum fuis mercibus in ignem projici, & abfumi jufferat Schah Perfarum Rex: (c) id autem factum, notat hiftoricus, quod milites ac cives tabidos, debiliores, languidos fieri ab ufu tabaci obfervaverant: ipfimet veneficam tabaci qualitatem fubfentiunt Americani, fiquidem deditos tabaco fervos utpotè debiliores atque morbidos temnant, longèque rejiciant; adeò ut vix ullus in Americâ talis fervi reperiatur emptor, (d) ficut & apud nos porci porrigine cadentis. Ter quaterque beati Perfæ, quibus nunc ignotum vi è naribus mucum educere; nec ibi temnunt naturæ dona, nec in ulcera vertunt fordida, quæ eo fine decora efformavit organa, ut fuaviffimam odorum amœnitatem poffint faciliùs deguftare; his frui non datur pulveris tabaci voluptate, fed nec datur impia haurire cum melle dulci venena.

(a) Vid. Adam. Olearium, lib. 3. cap. 6. p. 197.

(b) Vid. Vigener. in lib. de ritibus moribufque Turcarum.

(c) Vid. Adam. Olearium, lib. 5. cap. 31. p. 645.

(d) Vid. Mifocapnum auth. fup. lau.

V.

AT in tabaco panaceam reclamant omnes: ecquis enim hodie pro fuo tutori genio in hunc vel illum morbum, non habet ac prædicat tabacum? His fi credere fas eft ab atris vaporibus incolume præftat cerebrum, fimul & à pituitosâ illuvie liberat. Illis lynceos efficit ocellos. Quibufdam præftantiam aurium fervat & decus. Cæteris gratâ, hilari, ac fanâ dat frui vitâ. In hoc antidotum nec valent mephites ac nebulæ, nec quid unquam mali tentabit athfma; timet cancer lethales fuas extendere radices, (e) & incaffum prodit lethargus. His verò tot fabulis quis non inficias ibit, fi rationem confultam velit & experientiam? Remedium quidem dicemus tabacum, in quibufdam cafibus à peritiffimo artis magiftro præfcriptum, aliàs venenum audit & profcribendum; fic quandoque fal Saturni, cantharides, fublimatum corrofivum, licet intùs venena, tamen in remedium vocantur affumenda. At tibi folatium affert tabacum & nares vellicando vitæ fallit tædia. Efto: fed anguis latet in herbâ: quibus titillantur fenfus, iifdem ftimulis tandem deftruuntur; irritatur quædam tabaco voluptas, fed omnia fimul in corpore irritantur, fatifcunt, ac delentur; undè jure & meritò concludendum,

(e) Vid. Magnenum in fuis exercitationibus de tabaco, exercitat. 14. & Tabacologiam Neandri.

Ergò Tabacum lentum eft homini venenum.

Proponebat Parifiis JOANNES-BAPTISTA BARJOLLE, Salmurienfis, Doctor Medicus Monfpelienfis, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parifienfis Baccalaureus, A. R. S. H. 1751, A SEXTA AD MERIDIEM.

Typis QUILLAU, Univerfitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1751.